

поправками) // Офіційний вісник України. — 2004. — № 42. — Ст. 2777.

11. Рішення Конституційного Суду України від 5 жовтня 2005 р. у справі за конституційним поданням 60 народних депутатів України про офіційне тлумачення положень частини першої статті 103 Конституції України в контексті положень її статей 5, 156 та за конституційним зверненням громадян Галайчука В. С., Подгорної В. В., Кислої Т. В. про офіційне тлумачення положень частин другої, третьої, четвертої статті 5 Конституції України (справа про здійснення влади народом) // Офіційний вісник України. — 2005. — № 41. — Ст. 2605.

12. Орзіх М. П. Європейський вимір конституційного реформування в Україні: концептуальний підхід // Стратегічні пріоритети. — 2008. — № 2(7). — С. 151.

13. Доповідь ПАРЄ щодо виконання Україною обов'язків та забор'язань, у тому числі Резолюції ПАРЄ №1466 та Рекомендації ПАРЄ № 1722 від 5 жовтня 2005 року :

док. № 10676 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.minjust.gov.ua/?day_from).

14. Рішення Конституційного Суду України від 30 вересня 2010 р. — № 20-рп/2010 у справі за конституційним поданням 252 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про внесення змін до Конституції України» від 8 грудня 2004 року № 2222-IV (справа про додержання процедури внесення змін до Конституції України) [Електронний ресурс]. — Режим доступу : 20- % Д1%80%ДО %BF% 2 F 2010 — 1

15. Мамонов А. Отдадут ли Януковичу власть, которая была у Кучмы // Комсомольская правда в Украине. — 2010. — 24—30 сент.

16. В Европе настаивают на проведении конституционной реформы [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://sv.news.info/news/60381> v — europe-nastaiivaynt-na-provedenii.

УДК 342.043.3(477)

В. Федоренко,

доктор юридичних наук, директор Департаменту конституційного та адміністративного права Міністерства юстиції України

ВНУТРІШНЯ ПОБУДОВА ІНСТИТУТУ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ

Однією з важливих проблем сучасної конституційно-правової науки залишається проблема пізнання юридичної природи інституту конституційного права. Нині він є не лише центральним, але й найскладнішим для пізнання елементом багатоаспектної системи конституційного права України. Це зумовлене й відносно пізнім виявленням цього структурного елемента системи конституційного права, і його фрагментарними до нещодавнього часу дослідженнями в українській і зарубіжній юридичній науці, й інтуїтивним, а подекуди й рефлексор-

ним використанням категорії «інститут» у правовій науці, а також філософії, політології, соціології, державному управлінні й інших суспільних науках.

Категорія «правовий інститут» була відома європейським ученим-правникам іще наприкінці XIX ст. Так, відомий німецький правознавець Рудольф фон Ієрінг (1818–1892) у своїй роботі «Юридична техніка» зазначав: «Правовий інститут є не просто зібранням окремих правоположень, що стосуються одних і тих же відносин, а чимось суттєво відмінним від нього. Положення права —

матерія, маса думок, вони мають лише матеріальне буття; інститути ж права є істотами, логічними індивідуальностями, юридичними тілами, ми охоплюємо та наповнюємо їх уявленнями про індивідуальне буття та життя. Вони виникають, гинуть, діють, зіштовхуються з іншими, вони мають свої завдання, цілі, яким слугують, і відповідно до цього — своєрідні сили та властивості тощо. Я назвав би їх ... «юридичні» або «правові тіла» [1, 69].

Наведені положення про інститути права як «юридичні тіла», а також наділення їх ознаками суцього було привнесено Р. фон Ієрінгом із відомих догм історичної школи права (Г. Гуго, Г. Пухта, К. Савіньї та ін.), до якої свого часу він належав. Разом із тим Р. фон Ієрінгу вдалося радше здійснити постановку питання про дослідження інститутів права, ніж комплексно пізнати їх юридичну природу. Так, учений зауважував, що з пропозицією об'єктивного буття юридичного тіла слід пов'язувати «питання про його природу, устрій, призначення, його сили, властивості, його схожість (чи розбіжність) з іншими, питання про поєднання, у яких воно може із ними вступати, або суперечності, у яких може опинитися з ними» [1, 71]. Натомість більшість із порушених Р. фон Ієрінгом проблем не отримали свого конструктивного розв'язання на кінець XIX — початок XX ст. До того ж ідея виокремлення «юридичних тіл» не була сприйнята в тогочасній юридичній науці і тривалий час залишалася без уваги. Проблеми ж галузевих інститутів конституційного права, включаючи і інститути конституційного права, почали ґрунтовно вивчатися лише з кінця XX ст., але уже нині слід відзначити значний прогрес у цьому напрямку юридичних досліджень.

Інститут конституційного права України, будучи основним системоутворюючим структурним елементом багатоаспектної системи конституційного права України, який особлює в собі волю та легітимні інтереси Українського народу, Української держави і територіальних громад через упорядкування та сис-

тематизацію у своєму складі доктринально, предметно та функціонально взаємопов'язаних норм конституційного й інших галузей права, спрямованих на утвердження, зміну та припинення окремих видів і груп суспільних відносин, віднесених до предмета конституційного права [9, 398], як і будь-яка інша конституційна система (підсистема), має свою внутрішню побудову.

У вище згадуваній праці «Юридична техніка» Р. фон Ієрінг зауважував: «Ми визначаємо, таким чином, тіло не за тим, яким воно має бути або що воно створює, а за його побудовою, його анатомічними моментами» [1, 75]. Таким чином, структуру інституту конституційного права України можна ототожити з його «юридичною анатомією», без знань якої неможливо зрозуміти закономірності його функціонування. Натомість відповідні юридичні знання неможливі без належного дослідження «юридичної анатомії» інституту конституційного права України.

Поширені на сьогодні в юридичній науці погляди на інститут як «сукупність норм права» загалом не суперечать істині, але вимагають свого уточнення. Ідеться не про довільну, а про систематизовану сукупність норм права, тобто об'єднаних у складі інституту права. У цьому сенсі інститут права є підсистемою права, що передбачає наявність її внутрішньої структури, обов'язковими елементами якої є: а) структурні елементи інституту права; б) система юридичних зв'язків між ними і їх характер.

Зазначені аргументи є очевидними, але проблема пізнання структури інституту права в загальній теорії права до сьогодні не отримала належної уваги українських і зарубіжних правознавців. Наукові та навчальні видання, де згадуються інститути права загалом і галузеві інститути права зокрема, не містять відповідних положень.

На нашу думку, структуру інституту конституційного права України слід досліджувати, беручи до уваги, насамперед, особливості внутрішньої побудови як норми конституційного права, так і відповідної галузевої системи. На сьо-

годні догматичним є положення про так звану «логічну» структуру норми конституційного права та структуру норми конституційного права, об'єктивовану в чинному законодавстві чи іншому джерелі конституційного права. Тобто ідеться про структуру логічної норми конституційного права та структуру позитивно закріпленої норми конституційного права.

Структура логічного інституту конституційного права України, який загалом відповідає змісту категорії «інститут конституційного права», визначається такими важливими характеристиками, як: а) внутрішня побудова нормативного матеріалу, об'єднаного в його межах; б) правові зв'язки між основними структурними елементами інституту конституційного права та їх характер; в) спеціальний правовий режим, що забезпечує упорядковане існування та дієвість нормативного матеріалу в складі інституту конституційного права України [7, 421–422].

Таким чином, можна зробити висновки, що структура інституту конституційного права України — це насамперед взаємозв'язок функціонально зумовлених і структурно узгоджених між собою структурних елементів відповідного галузевого інституту права.

Основними складниками структури логічних інститутів конституційного права України, як і відповідних галузевих норм, є певні логічні змістовно-функціональні конструкції (компоненти, утворення), зумовлені предметом, методом і функціями того чи іншого конкретного інституту конституційного права України. Для зручності такі конструкції можна ідентифікувати як складові елементи структури інституту конституційного права України або ж із метою уникнення термінологічної плутанини — компоненти його внутрішньої конструкції.

Вбачається, що, основними компонентами структури інституту конституційного права України є: нормативний зміст інституту конституційного права України як цілісної юридичної категорії; принципи існування та дієвості інституту конституційного права України; функ-

ції інституту конституційного права України; конституційно-правовий статус учасників правовідносин, які регулюються нормами інституту конституційного права України (права й обов'язки основних інституціоналізованих суб'єктів, організаційно-правові форми їх діяльності тощо); конституційно-правовий режим інституту конституційного права України; гарантії реалізації інституту конституційного права України [4, 44]. Відповідно сутність структури інститутів конституційного права України визначається змістом запропонованих складових елементів (компонентів) цієї структури.

Першоосновою будь-якого інституту конституційного права України і визначальним складником його структури є, насамперед, нормативний зміст цього інституту як цілісної юридичної категорії. Найповніше він виражається в понятті того чи іншого інституту конституційного права України.

Разом із тим визначення поняття інституту конституційного права України є переважно проблемою світоглядних методологічних принципів науковця, який досліджує відповідні питання. За основу ж поняття конкретних функціональних чи предметних інститутів конституційного права України науковцями береться визначення титульної конституційно-правової категорії конкретно взятого інституту конституційного права.

Слід наголосити, що категорія «титульна категорія інституту конституційного права України» [7, 425] введена нами свого часу в науковий обіг не випадково. Адже об'єктивація більшості предметних інститутів конституційного права України в самостійних законах України після ухвалення Конституції України у 1996 р. супроводжується законодавчим закріпленням досить поширених глосаріїв до цих законів (ст. 1 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» тощо) [5]. Терміни, закріплені в цих глосаріях, є важливими для конституційної правотворчої та правозастосовної діяльності і поведінки, але не мають кваліфікуючого значення як самостійний компонент інституту

конституційного права України. Таким чином, запровадження поняття «титульної категорії інституту конституційного права України» унеможливило плутанину між категорією, яка визначає сутність правовідносин, урегульованих певним інститутом конституційного права України та додатковими термінами, що сприяють оптимізації правозастосовної діяльності, визначеної цим інститутом.

Важливим складовим компонентом (елементом) структури інституту конституційного права України є принципи їх існування та дієвості. Більшість дослідників проблем принципів права та їх призначення в системі права схильні бачити у цих принципах надсистемні позанормативні утворення, які здійснюють інтегративний вплив як на систему права, так і на його складові. У той же час кожен інститут конституційного права України містить у своєму складі конституційно-правові норми, які визначають керівні засади, ідеї та ідеали цього інституту, а також його сутність, зміст, спрямованість і форми конституційно-правового регулювання конкретного сегмента предмета конституційного права. Ідеться про так звані норми-принципи, що відокремлено існують у складі кожного інституту конституційного права України й утворюють його самостійний структурний елемент.

Зазвичай ці норми-принципи закріплюються в положеннях Конституції України й отримують свій розвиток в окремих спеціальних інституційних законах України. Наприклад, принципи виборчого права України, як генерального інституту (підгалузі) конституційного права, визначені у ст. 71 Основного Закону й розвинені в чинному виборчому і референдному законодавстві України.

Принципи інститутів конституційного права України є поліфункціональними. Вони можуть визначати керівні ідеї, покладені в основу того чи іншого інституту конституційного права України; загальні засади функціонування таких інститутів; правові основи діяльності й поведінки учасників конституційно-правових відносин, урегульованих нормами

того чи іншого інституту конституційного права тощо.

Ще одним складовим компонентом інституту конституційного права України є їх функції. Це групи норм конституційного права України, які визначають основні напрями і види впливу того чи іншого інституту конституційного права на суспільні відносини, що є предметом їх правового регулювання. Важливість цього структурного компоненту інституту є очевидною, тому що кожен окремо взятий інститут конституційного права є нормативним виміром окремого виду чи підвиду функцій цієї галузі права.

Якщо титульні категорії інститутів конституційного права України знаходять своє втілення в нормах-дефініціях, принципи цих інститутів — у нормах-принципах, то функціональна складова зазвичай — у нормах-меті, нормах-цілях і нормах-завданнях. Саме групи норм, що визначають мету, цілі та завдання врешті й визначають призначення тих чи інших інститутів конституційного права в багатоаспектній системі конституційного права України, а також у механізмі конституційно-правового регулювання.

Функціональна складова предметних інститутів конституційного права України зазвичай позитивно унормовується (об'єктивується) у самостійних положеннях чинного конституційного законодавства, які визначають мету, цілі та завдання того чи іншого матеріального, процесуального, або ж іншого інституту конституційного права. Якщо три попередні компоненти (елементи) структури інституту конституційного права можна умовно визначити як його преамбулу, то конституційно-правовий статус учасників правовідносин є основним змістовним складником внутрішньої конструкції інститутів конституційного права України.

Важливість цього складника структури інститутів конституційного права України зумовлюється тим, що генеральною функцією будь-якого інституту конституційного права України є урегулювання або ж нормативно-правове забезпечення певного виду суспільних

відносин, який є сегментом загального предмета конституційно-правового регулювання. Після такого унормування відповідні суспільні відносини набувають ознак і властивостей конституційно-правових відносин. Через предметну спорідненість цих конституційних правовідносин їх визначають як якісно однорідні суспільні відносини.

Інститути конституційного права України здійснюють свій нормативно-правовий вплив на відповідні якісно однорідні групи суспільних відносин, насамперед, через визначення конституційно-правового статусу суб'єктів цих правовідносин. При цьому поняття «суб'єкт конституційно-правових відносин» вживається у множині через фактичну відсутність односторонніх правовідносин у конституційному праві України.

Конституційно-правовий статус суб'єктів суспільних відносин, що регулюються інститутами конституційного права, є складним елементом структури цих інститутів. Він також складається з певних елементів, щодо яких у вчених-конституціоналістів не існує єдиної думки. У тому випадку, коли конституційно-правовий статус учасника конституційних правовідносин ототожнюється з однойменним інститутом [3], його структурні елементи загалом збігаються зі складовими компонентами структури такого інституту конституційного права (поняття, принципи, функції, повноваження, основи організації та діяльності тощо). Коли ж конституційно-правовий статус суб'єктів відповідних правовідносин ідентифікується як основний компонент структури інституту конституційного права України, то коло його елементів обмежується функціями, правами та обов'язками основних інституціоналізованих суб'єктів й організаційно-правовими формами їх діяльності.

Важливою складовою конституційно-правового статусу учасників правовідносин, які регулюються нормами інститутів конституційного права України, є й організаційно-правові форми їх діяльності, які ще визначаються як конституційні основи організації та діяльності

цих суб'єктів. Так, організаційно-правові форми діяльності найважливіших учасників конституційного процесу (Верховної Ради України, народних депутатів України, Президента України, Кабінету Міністрів України, Конституційного Суду України, Центральної виборчої комісії тощо) визначаються в Конституції України і знаходять своє продовження в самостійних розділах спеціальних інституційних законів України та деталізуються в регламентах діяльності окремих із зазначених суб'єктів.

З конституційно-правовим статусом учасників правовідносин, які регулюються нормами інститутів конституційного права України, тісно пов'язаний і такий компонент (елемент) структури цих інститутів, як конституційно-правові режими, які забезпечують дієвість інститутів конституційного права України. Це пояснюється тим, що інститути конституційного права України не тільки установлюють, регулюють й охороняють певні види якісно однорідних суспільних відносин і конституційно-правовий статус їх учасників, а й певні види станів конституційного правопорядку, які ще називають конституційно-правовими режимами.

На нашу думку, під конституційно-правовим режимом (франц. *regime*, від лат. *regimen* — управління, керівництво), як складовою структури інститутів відповідної галузі права, слід розуміти настання передбачуваного і бажаного стану неухильного дотримання та виконання учасниками конституційно-правових відносин нормативних положень того, чи іншого інституту конституційного права, особливо в частині їх прав й обов'язків, за умови об'єктивації цих положень у чинному конституційному законодавстві України. Такі режими забезпечуються групами установчих і регулятивних норм конституційного права України, які входять до складу конкретних інститутів конституційного права України.

Завершальним складовим компонентом (елементом) інституту конституційного права України є гарантії його існування та дієвості. Цей елемент

структури інституту конституційного права України представлений групами норм конституційного права, що визначають конституційно-правові гарантії легітимної діяльності або поведінки учасників конституційно-правових відносин, чий конституційно-правовий статус визначається цим інститутом; настання та дієвість певних конституційно-правових режимів, що є складовими елементами відповідного інституту конституційного права України; юридичну відповідальність за порушення чинного конституційного законодавства, що закріплює інститут конституційного права України.

У більшості законів України гарантії тих чи інших інститутів конституційного права України, втілені в цих законах, об'єктивовані в самостійних статтях і розділах. Це, наприклад, розділ IV «Гарантії місцевого самоврядування. Відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування» Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 р. [5], розділ IV «Основні гарантії депутатської діяльності» Закону України «Про статус народного депутата України» [6] та ін.

Очевидно, що на стадії розробки проекту закону України чи іншого нормативно-правового акта конституційного змісту, в якому здійснюється нормативне закріплення інституту конституційного права України, слід максимально адекватно відтворювати внутрішню побудову логічного інституту конституційного права у структурі позитивно унормованого інституту конституційного права. Разом із тим необхідно зважати і на те, що останній має власну внутрішню побудову, зумовлену вимогами чинного законодавства та правилами нормопроектної техніки.

Структура чинного законодавства України не може вважатися дзеркальним відображенням системи відповідної галузі права. Зокрема, у складі першої не існує структурного елемента, повністю тотожного інституту конституційного права. Така ж розбіжність елементного складу є характерною й для системи сучасних джерел конституційного права та системи однойменної галузі права [8].

Позитивне унормування інституту конституційного права відбувається в різних формах галузевого правотворення. Інститут конституційного права зазвичай отримує своє закріплення в розділі чи статті Конституції України, розділі чи підрозділі загального закону України, у спеціальному законі України, який об'єктивує самостійний інститут й іноді називається «інституційним» законом, у підзаконному нормативно-правовому акті або його розділі (постанова Верховної Ради України, указ Президента України, постанова Кабінету Міністрів України, рішення або висновок Конституційного Суду України й ін.), а також в інших джерелах конституційного права України — конституційних звичаях і традиціях, конституційних договорах, політико-правових документах конституційного змісту тощо. Отже, інститут конституційного права об'єктивується а) у частині нормативно-правового акта конституційного змісту чи іншого галузевого джерела права (існує думка, що інститут чи субінститут об'єктивується у главі закону [2, 219]) або ж, рідше, б) у самостійному нормативно-правовому акті чи іншому джерелі конституційного права.

В обох випадках інститут конституційного права після свого позитивного унормування не втрачає свою структурованість. Хоча за умови об'єктивації інституту права в джерелах цієї галузі права відбувається трансформація структури логічного інституту конституційного права в структуру позитивно унормованого інституту конституційного права. Як уже зазначалося, в ідеалі структури цих двох інститутів мають бути ідентичними, але щодо внутрішньої побудови позитивно унормованих інститутів конституційного права України визначальний характер зберігають вимоги нормопроектної техніки, встановлені чинним законодавством України до різних видів нормативно-правових актів й інших джерел конституційного права України [7, 439–447].

На нашу думку, структура позитивно унормованого (об'єктивованого) в чинному законодавстві інституту конститу-

ційного права — це внутрішня побудова цього інституту, що репрезентує собою систему взаємопоєднаних між собою змістовно-логічних і формальних компонентів, зумовлених вимогами чинного законодавства і, зокрема правилами нормопроектної техніки, спрямованих на структуроване регулювання конституційно-правових відносин.

Очевидно, що структура позитивно унормованого інституту конституційного права лише в окремих випадках повністю збігається зі структурою нормативно-правового акта, наприклад спеціального інституційного закону. Разом із тим в усіх випадках структура такого інституту тяжіє до відтворення компонентів логічного інституту конституційного права в поєднанні зі структурними елементами нормативно-правового акта. Це дозволяє виділити такі його компоненти: 1) вступна частина (назва та преамбула); 2) основна частина; 3) перехідні та прикінцеві положення; 4) міжнародні аспекти дієвості цього інституту; 5) додатки.

Сутність і зміст цих структурних елементів позитивно унормованого інституту конституційного права, а також формальні вимоги щодо них встановлюються чинним законодавством України і, зокрема, правилами нормопроектної техніки. Так, вступна частина інституту конституційного права визначає його назву, реквізити, мету та цілі правового регулювання. Основна частина об'єктивує книги, розділи, глави, статті, частини статей, пункти, підпункти, де визначається правосуб'єктність учасників відповідного виду конституційних правовідносин, а також їх правовий режим і гарантії. Перехідні та прикінцеві положення окреслюють юридичні умови набуття чинності інститутом конституційного права через його унормування та порядок взаємодії з уже легітимізованими у чинному законодавстві інститутами конституційного права. Міжнародні аспекти дієвості цього інституту є неонов'язковим, але дедалі більше затребуваним компонентом структури позитивно закріпленого інституту конституційного права й містять юридичні

механізми узгодження дієвості відповідного інституту з міжнародними конвенційними й інституційними системами правопорядку. Додатки, будучи факультативним структурним компонентом, представлені допоміжним нормативним матеріалом, що забезпечує оптимальність правозастосовної практики при реалізації позитивного закріпленого інституту конституційного права.

Обґрунтована в цій статті концепція структури логічних і позитивно-унормованих інститутів конституційного права має переважно постановочний характер. Разом із тим дискусії, які очікуються щодо її сутності та змісту, дозволяють сподіватися на вирішення однієї з основних парадигм сучасності щодо співвідношення та взаємоузгодженості права та закону.

Ключові слова: інститут конституційного права України, структура логічного та позитивно унормованого інституту конституційного права, компонент (елемент) структури інституту конституційного права.

Стаття присвячена проблемам теорії та практики внутрішньої побудови логічного та об'єктивованого у чинному законодавстві інституту конституційного права України. Установлюються основні структурні компоненти (елементи) відповідних інститутів конституційного права, здійснюється їх юридична характеристика, а також висловлюється гіпотеза про наявність системних юридичних зв'язків між ними.

Стаття посвящена проблемам теории и практики внутреннего строения логического и объективированного в действующем законодательстве института конституционного права Украины. Устанавливаются основные структурные компоненты (элементы) соответствующих институтов конституционного права, осуществляется их юридическая характеристика, а также высказывается гипотеза о наличии системных юридических связей между ними.

The concept of inner structure of a logical and positively fixed in the current legislation institute of the constitutional law is substantiated in the article. The main components (elements) of the relevant institutes of the constitutional law are revealed. The legal characteristic of these components is conducted. The hypothesis of system legal relations between the components is expressed.

Література

1. Иеринг Рудольф, фон. Юридическая техника / Рудольф фон Иеринг ; сост. А. В. Поляков. — М. : Статут, 2008. — 231 с.
2. Кашанина Т. В. Юридическая техника : учебник / Т. В. Кашанина. — М. : Эксмо, 2007. — 512 с.
3. Марцеляк О. В. Институт омбудсмана: теория і практика : монографія / О. В. Марцеляк. — Х., 2004. — 450 с.
4. Погорілко В. Ф. Конституційне право України : підручник / В. Ф. Погорілко, В. Л. Федоренко ; за заг. ред. В. Л. Федоренка. — 2-ге вид., переробл. і доопр. — К. : Алерта : КНТ : Центр учб. л-ри, 2010. — 432 с.

5. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 трав. 1997 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1997. — № 24. — Ст. 170.

6. Про статус народного депутата України : Закон України від 17 листоп. 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 3. — Ст. 17.

7. Федоренко В. Л. Система конституційного права України: теоретико-методологічні аспекти : монографія / В. Л. Федоренко. — К. : Ліра-К, 2009. — 580 с.

8. Федоренко В. Л. Система сучасних джерел конституційного права України і система національного конституційного права // Система сучасних джерел конституційного права України : монографія / В. І. Цоклан, В. Л. Федоренко ; за ред. В. Л. Федоренка. — К. : Ліра-К., 2009. — С. 160–280.

9. Федоренко В. Л. Теоретичні основи системи конституційного права України : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.02 — конституційне право; муніципальне право / В. Л. Федоренко ; Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. — Х., 2010. — 549 с.

УДК 342.043.3

В. Григорьев,

кандидат юридических наук, доцент кафедры конституционного права
Национального университета «Одесская юридическая академия»

СОВРЕМЕННОЕ РАЗВИТИЕ КОНСТИТУЦИОННОЙ ЮСТИЦИИ В УКРАИНЕ

В основе современного этапа развития конституционной юстиции лежат сугубо внутривластные причины, присущие государствам как американской, так и европейской модели конституционного контроля. Исторический переход к демократии и политическому плюрализму в Украине, странах Западной Европы в конце XX столетия, который сопровождался революционными изменениями политических институтов и общественного сознания, актуализировал переосмысление теоретических основ конституционализма в широкой

сравнительной перспективе [1]. Конституционализм и конституционная юстиция характеризуются не только «новыми реальностями украинской государственной-правовой действительности» (В. С. Скомороха), но и научно-практической неопределенностью их современного смысла. И это имеет исторические, логические и юридические основания [2].

Сегодня обществу свойственна осознанная необходимость усиления контроля над работой высшего законодательного органа страны, которая не всегда